

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.328/2013/3. szám

A Szegedi Ítéltábla dr. Jávor Ervin ügyvéd által képviselt felperesnek - a Sulyok és Ádám Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Ádám Attila ügyvéd) által képviselt alperes ellen általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2013. február 20. napján kelt 1.P.21.978/2012/9. számú ítélete ellen az alperes 11. és 12. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit **helybenhagyja**.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A peres felek 2008. szeptember 12. napján kölcsönszerződést kötöttek, amely alapján az alperes 2 089 000 Ft - svájci frankban nyilvántartott kölcsönt nyújtott a felperesnek a szerződésben megjelölt gépjármű megvásárlása céljából. A szerződés szerint a felperes a kölcsön összegét 2008. október 15. napjától kezdődően minden hónap 15. napjáig esedékesen 120, egyenként 35 024 Ft összegű részletben volt köteles megfizetni. A szerződésben rögzítették a felek, hogy megállapodásuk ún. normál devizakonstrukció, amelyben a mértékadó devizanem a svájci frank.

A szerződés részét képezte az alperes HIT/2006.05.31. számú üzletszabályzata, majd annak módosítása következtében a HIT/2008.07.07. számú, illetve a HITGd/2009.08.01. számú üzletszabályzata, amely - egyebek mellett - az alábbi fogalom-meghatározásokat tartalmazza.

- I.7. „Normál deviza konstrukció: amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevő a Kamatváltozást és az Árfolyamváltozás I-et a Hitelező Hirdetménye szerint köteles megfizetni, figyelemmel a jelen Üzletszabályzat kamat változására irányadó rendelkezéseire is.”
- I.22. „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján.”

- I.23.a.) „Árfolyamváltozás I.: a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Árfolyamváltozás I. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam / mértékadó árfolyam) - 1)."

A felperes a kölcsönszerződés egyes szerződési feltételei érvénytelenségének megállapítása iránt terjesztett elő keresetet, így kérte megállapítani egyebek mellett, hogy érvénytelen az üzletszabályzat azon kikötése, amely a kölcsön összegét a deviza vételi árfolyamon állapította meg, míg az általa fizetendő törlesztő részletek forint összegét az alperes által alkalmazott deviza eladási árban határozta meg. Kifogásolta továbbá, hogy a szerződés a kölcsön, illetve a törlesztő részletek összegét svájci devizanemben nem határozta meg, így álláspontja szerint közöttük e tartalommal kölcsönszerződés nem jött létre. Hivatkozott továbbá az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogosultságát biztosító szerződési feltétel semmisségére. Kérte megállapítani, hogy az erre vonatkozó szerződési feltételek semmisségük okán a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelentenek rá nézve fizetési kötelezettséget.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a megállapítási kereset előterjesztésének jogszabályi feltételei nem állnak fenn, de érdemben is vitatta a keresetet. A különmemű devizaárfolyamok alkalmazásával kapcsolatos védekezésében előadta, hogy a kölcsönszerződésben feltüntetett tőketartozásnak megfelelő összegű svájci frank hitelt vett fel a refinanszírozó bankjától a kölcsön folyósítása érdekében. Ennek a kölcsönnek a forrása svájci frank volt, azt át kellett váltani a felperessel kötött szerződés alapján történő tranzakció lebonyolításához forintra, ami indokoltá teszi a különmemű árfolyam alkalmazását.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felek között 2008. szeptember 12. napján létrejött kölcsönszerződés részét képező HITGd.2009.08.01. számú üzletszabályzat I.23.a. pontjában foglalt azon rendelkezése, amely szerint árfolyamváltozás I. alkalmazásakor a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam alapján határozta meg a kamatkülönbözetet, semmis. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest 84 000 Ft, az alperest pedig 41 300 Ft elsőfokú eljárási illeték megfizetésére. Megállapította, hogy a peres felek költségeiket maguk viselik. Megalapozatlannak találta a megállapítási kereset jogszabályi feltételei hiányával kapcsolatos alperesi érvelést. A felperes által a per tárgyává tett szerződési feltételek közül a kölcsön törlesztő részleteinek deviza eladási árfolyamon történő elszámolására vonatkozó szerződési feltétel érvénytelenségét találta megállapíthatónak. Rámutatott, a felek között deviza alapú kölcsönszerződés jött létre, amelynek alapján a felperesnek tudatában kellett lennie, hogy az alperes a szerződéskötéskori árfolyamhoz képest az aktuális törlesztéskori árfolyamon számolja el a teljesítést. Ez az ún. árfolyamkockázat a kölcsönnevőt terheli ugyan, az azonban nem terjed ki arra is, hogy az alperes a kölcsön

Pf.II.20.328/2013/3. szám

folyósítását megelőzően milyen forrásból és milyen feltételek mellett szerzi be a devizát, továbbá arra sem, hogy a törlesztett kölcsön összege mögötti fedezetül állított deviza sorsa hogyan alakul. Kiemelte, a felek között egyetlen ügylet jött létre, a deviza alapú kölcsönszerződés. Annak alapján az alperes a felperes részére nem bocsátott devizát rendelkezésre, deviza adásvétel nem történt, ezért nem kerülhet sor a folyósításkor a vételi, a törlesztéskor az eladási árfolyam közötti árrés alkalmazására. Az ilyen tartalmú kikötés sérti a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeit, hiszen a szerződésben kikötött feltétel alapján a felperes változatlan devizaárfolyam mellett is a folyósított hitel összegénél lényegesen magasabb összeg visszafizetésére lenne köteles. E szerződési feltétel alapján lényegében az alperes ugyanazért a szolgáltatásért kétszeres ellenszolgáltatást követel és kap, amely nyilvánvalóan egyoldalú előnyt biztosít részére, míg a fogyasztó oldalán indokolatlan hátrány keletkezik. Ezért e szerződési kikötés tisztességtelen, következésképp semmis. A kölcsönösszeg, mint pertárgyérték alapján rendelkezett az illeték viseléséről a pervesztesség arányában.

Az ítélet ellen az alperes élt fellebbezéssel, amelyben elsődlegesen kérte a per tárgyalásának a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.052/2012/7. számú ítélete elleni felülvizsgálati eljárás során a Kúria által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig történő felfüggesztését arra hivatkozva, hogy az elsőfokú bíróság a Szegedi Ítéltábla fenti ítéletében foglaltakra utalással, és az ott írtakkal megegyező indokolással mondta ki a perbeli üzletszabályzat I.23. a) pontjának tisztességtelenségét. Másodlagosan az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a kereset teljes egészében történő elutasítását kérte, míg harmadlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítására irányult. Álláspontja szerint a 2008. szeptember 12-én kötött szerződés tekintetében tévesen alkalmazta az elsőfokú bíróság a Ptk. 209. § (4) bekezdésének rendelkezését, mivel az csupán 2009. május 22. napjától lépett hatályba. Előadása szerint deviza alapú finanszírozásnál a hitelező a kihelyezett összeg mértékadó devizanemével egyező devizanemű refinanszírozási hitelt vesz igénybe, azaz közgazdaságilag a kihelyezések mögött a mértékadó devizanemmel egyező devizanemű forrás áll. Mivel a refinanszírozási hitel deviza kamata lényegesen alacsonyabb, mint a forint alapú hiteleké, az ügyfél, jelen esetben a felperes a forint alapú hitelhez képest alacsonyabb kamatteher mellett juthat finanszírozáshoz. Annak, hogy az árfolyamváltozás meghatározása során a hitelező eladási árfolyamot alkalmaz, az az indoka, hogy a refinanszírozási hitelt annak meghatározott devizanemében kell törleszteni, de mivel az ügyfelek fizetési kötelezettségeiket forintban teljesítik, a törlesztéshez szükséges devizaösszeg eladási árfolyam alkalmazásával kerül forintban meghatározásra. Utalt arra, a bírói gyakorlat elismerte, hogy a deviza alapú hiteleknel forintban történik a folyósítás és törlesztés, a nyilvántartás és az elszámolás pedig a mértékadó devizanemben. A nyilvántartás és az elszámolás

azonban nem virtuális devizát jelent, hanem azt, hogy a deviza alapú hitel mögött tényleges idegen devizaforrás áll. Ebből szükségszerűen következik, hogy folyósításkor a finanszírozó a devizát forintra, törlesztéskor a forintot devizára váltja.

Sérelmezte, hogy az árfolyamváltozás alkalmazhatósága körében az elsőfokú bíróság bizonyítást nem folytatott le, e körben a Pp. 3. § (3) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségét elmulasztotta, így nem állt módjában további nyilatkozatot tenni, valamint bizonyítékait előterjeszteni.

Hivatkozott arra, hogy a szerződéskötéskor hatályos Ptk. 209. § (4) bekezdése értelmében a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre. Álláspontja szerint e jogszabályhely alapján a bíróság nem vizsgálhatta volna az üzletszabályzat I.23. a) pontjában foglaltakat.

A másodfokú eljárás során fellebbezésének indokait kiegészítette azzal, hogy a különmemű devizaárfolyamok alkalmazását a szerződéskötéskor hatályos 41/1997. (III.5.) Korm. rend. (továbbiakban THM rendelet) lehetővé tette, a THM kiszámítása a perbeli szerződés során ennek megfelelően történt. Álláspontja szerint erre is figyelemmel a vitatott üzletszabályzati kikötés a jogszabályi előírások alapján került meghatározásra, így az nem minősülhet tisztességtelennek.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetése és érdemi döntése is helytálló, ezért ítéletét annak helyes indokai alapján helybenhagyta az ítéltábla a Pp. 254. § (3) bekezdése, valamint 253. § (2) bekezdése alapján.

A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az alábbiakat.

A peres felek nem vitásan deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amelynek alapján az alperes devizában határozta meg, de - vételi árfolyamon átszámítva - forintban folyósította a felperes részére a kölcsön összegét, a felperes pedig forintban köteles azt törleszteni akként, hogy azt az alperes - eladási árfolyamon - devizára számítja át, és számolja el a felperes devizában nyilvántartott tartozására. Ténylegesen azonban az alperes nem adott el devizát a felperesnek és nem vesz tőle. A felperes a szerződés alapján nem kérhette devizában folyósítani a kölcsön összegét és nem is jogosult devizában törleszteni azt. Az alperes ugyan a szerződés alapján devizában tartja nyilván a felperes tartozását és devizában számolja el a felperes törlesztését, de ez csak elszámolási alap, a felek egymás közötti jogviszonyában a forint és a svájci frank közötti átváltásra nem kerül sor, az alperes a perbeli kölcsönügylet során pénzváltásra irányuló kiegészítő pénzügyi szolgáltatást nem nyújt a felperesnek, a forint és a svájci frank relációjában csak egy számtani műveletet végez el a kölcsön folyósításakor illetve a törlesztések átvételekor. Az alperes állította, hogy a felperessel kötött szerződés alapján

Pf.II.20.328/2013/3. szám

kölcsön folyósításához szükséges pénzügyi forrás biztosításához tényleges devizaügyletet takaró refinanszírozási hitelt vett igénybe, amelyet annak devizanemében kell törlesztenie. Ez a hivatkozott devizakonverzió azonban nem része a peres felek szerződésének, az alperes harmadik személy szerződési partnerével kötött refinanszírozási ügylete nem változtat azon a tényen, hogy a peres felek jogviszonyában valós devizaügyletre nem került sor. Az, hogy az alperes milyen forrásból finanszírozta a felperesnek folyósított kölcsönt, ehhez vásárolt-e ténylegesen svájci frankot, vagy nem, a felek szerződéses jogviszonyán kívül eső körülmény. Amennyiben az alperesnek az általa 3. személlyel kötött refinanszírozási ügylettel összefüggésben átváltási költsége merül fel, ezt a szerződésben kikötött ügyleti kamat meghatározásakor kalkulálhatja, de átváltás címén külön díjazást nem számíthat fel, mert ilyen szolgáltatást a felperesnek nem nyújt. Az nem vitatható, hogy a felperes tartozásának svájci frankban történő nyilvántartása következtében az alperesnek az általa folyósított forintösszeget és a felperes által teljesített törlesztő részleteket át kell számítani svájci frankra, ezzel az átszámítással azonban nem nyújt szolgáltatást a felperesnek, így az azzal felmerülő adminisztráció költségét vagy az ügyleti kamat, vagy a kezelési költség mértékének meghatározásakor veheti számításba.

Mindez egyben azt is jelenti, hogy alaptalan az alperesnek az az érvelése, amely szerint az eladási és a vételi árfolyam különbözete, az ún. árfolyamrész a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó kikötés, ezért annak tisztességtelensége a Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (4) bekezdése értelmében nem vizsgálható. A peres felek nem vitásan kölcsönszerződést kötöttek egymással. Kölcsönszerződés esetén a hitelező által nyújtott főszolgáltatás a kölcsönösszeg folyósítása, azaz „idegen pénz” használatának átengedése az adós részére, az adós által teljesítendő ellenszolgáltatás pedig az idegen pénz használatáért járó díj fizetése. Ez a „használati díj” az ügyleti kamat és a kezelési költség. Miután a deviza alapú kölcsönügyletekben a hitelező az adóssal fennálló jogviszonyában ténylegesen nem vált át devizát forintra, illetve forintot devizára, az átváltás nem része az általa nyújtott szolgáltatásnak, következésképpen a vételi és az eladási árfolyam különbözete sem lehet része az adós által teljesítendő ellenszolgáltatásnak. Ennek megfelelően a folyósított kölcsön és a törlesztő részletek nem egynemű árfolyamon történő elszámolásából eredő, felperest terhelő többletköltség nem ellenszolgáltatás, így a különemű (vételi és eladási) átszámítási árfolyamokat meghatározó szerződési kikötések nem vonhatók a szerződés elsődleges tárgya körébe, nincs akadálya tehát annak, hogy a bíróság vizsgálja ezeknek a kikötéseknek a tisztességtelenségét.

Ugyancsak téves az alperesnek az az álláspontja, amely szerint miután a THM rendelet lehetővé teszi a kétnemű árfolyam alkalmazását, annak szerződésben való kikötése nem minősülhet tisztességtelennek. A 41/1997. (III.5.) Korm. rendelet 11/B. § (1) bekezdés szerint deviza alapú kölcsönök esetén a rendelet 5. számú mellékletében meghatározott képlettel kell számolni, s ennek során az ügyfél által teljesített kifizetéseket forintban kell

számításba venni a pénzügyi intézménynél alkalmazott, a szerződés megkötését megelőző 10 napnál nem régebbi devizaárfolyam figyelembevételével. A rendelet nem utal arra hogy a THM meghatározásakor a pénzügyi intézménynek különmemű (eladási és vételi) árfolyammal kell vagy lehet számolnia. A különmemű árfolyam alkalmazása akkor

- 6 -

lehet indokolt, ha a pénzügyi intézmény a folyósításkor a devizát átváltja forintra, majd a törlesztéskor a forintot visszaváltja devizára, vagyis konverziós szolgáltatást nyújt. Jelen esetben azonban a fentebb már részletezettek szerint az alperes a felperes részére konverziós szolgáltatást nem nyújtott, ezért az, hogy a THM kiszámításakor (alaptalanul) különmemű árfolyamokat vett figyelembe, az eltérő memű árfolyamok alkalmazásából adódó többletköltséget, azaz az árfolyamrést nem minősíti a főszolgáltatással szemben álló ellenszolgáltatásnak.

Összegzésként megállapítható, hogy az eltérő (vételi és eladási) árfolyamon való elszámolás eredményeként az alperes olyan többletdíjazáshoz jut hozzá, amellyel szemben nem áll szolgáltatás, következésképpen a szerződésnek ez a kikötése megbontja a felek közötti egyensúlyt, az alperes oldalán egyoldalú előnyként, a fogyasztó oldalán hátrányként jelentkezik, ezért a Ptk. 209. § (1) bekezdése értelmében tisztességtelen.

Jelen ügyben kétséget kizáróan megállapítható, hogy az alperes devizaátváltási szolgáltatást a felperes részére nem nyújtott, ezért a szerződés átváltási árfolyamokat meghatározó kikötése nem minősülhet a szerződés elsődleges tárgyának. Erre figyelemmel az árfolyamrés kérdésében kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás az ítéltábla álláspontja szerint jelen per eldöntésének nem előkérdése, ezért ez okból a tárgyalás felfüggesztése nem indokolt.

A felperes keresete kizárólag a szerződés általa megjelölt pontjai érvénytelenségének megállapítására irányult, az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását a felperes nem kérte, következésképpen a Kúria által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát képező másik kérdés - nevezetesen, hogy a bíróság módosíthatja-e a tisztességtelen kikötést, ha annak elhagyásával a szerződés nem teljesíthető - jelen perben nem merül fel, így ez a jogértelmezési kérdés sem indokolja a per tárgyalásának felfüggesztését.

A pernyertes felperesnek a másodfokú eljárásban igazolt költsége nem merült fel, ezért e tekintetben az ítéltábla a határozathozatalt mellőzte.

Szeged, 2013. november 12.

Dr. Szeghő Katalin sk.	Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.	Bereczkyné dr. Lengyel Nóra sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró